

Sprengte septiktanker?

Pensjonert tannlege, lic.odont. Olav Hjortdal, serverer i Tannlegeforeningens tidende nr. 117: 288 memoarer fra sin studietid. Han minnes tannlege Ferdinand Strøm som «i 1963 holdt en forelesning i rettsodontologi for videreutdanningskandidater hvor han bl.a. demonstrerte bittbeviset i Torgersensaken». Angivelig skulle Torgersen ha påført seg selv slitfasetter ved å file dem «mot en murkant eller lignende».

Ingen har vel påstått at tannlege Strøm drev med ondsinnet ryktespredning – den har dessverre ettertidens forståelse på seg. Selvfølgelig er det akademisk prisverdig å ta sine gamle lærere i forsvar, men det kunne jo tenkes at Strøm faktisk tok feil. Han hadde nemlig ingen tidligere erfaring med identifisering av tannspor, og noe «bevis» var det han presenterte så visst ikke. Tankegangen virker litt absurd. Hvorfor skulle Torgersen slipe tennene etter at han var dømt? De «slitfasettene» som angivelig skulle ha vært der, var i virkeligheten dentinfurer i bittflaten, slik tidlige bilder av Torgersens tenner tydelig viser, og det er meg en gåte hvordan de skulle ha oppstått ved sliping mot en murkant (hvordan det nå skulle være mulig). Jeg ville heller si: tvert imot! Ved sliping i ettertid ville jo «slitfasettene» forsvinne, og hva skulle han oppnå med det? Kanskje er det her de ondsinnede ryktene kommer inn, siden andre «observatører» hevder at han brukte fil. At det finnes en forskjell mellom de to avstøpningene av Torgersens tennes som ennå eksisterer, skyldes rett og slett det enkle faktum at den ene er av dårligere kvalitet enn den andre. At slikt kan forekomme, har tannlege Hjortdal sikkert erfaring med.

Før rettssaken mot Torgersen tok til, hadde Strøm skrevet en vitenskapelig artikkel, der han presiserte at tannspor bare er egnet til å frifinne – ikke til å dømmes for («...bite marks should only normally be used to prove the innocence of a suspect and not his guilt»

(IntDent.J 1954; 4: 527). Det er synd at han under rettssaken fem år senere ikke levde opp til sin egen holdning. For det er som kjent to faktorer i et tannspor, som begge er like viktige å ha kunnskap om: tennene og huden. Og huden hadde Strøm ikke mye greie på. Han trodde f.eks., i sin bevisførsel, at et bitt fikk huden til å trekke seg sammen. I virkeligheten er det omvendt! Men ingen sa ham imot. For det var heller ingen andre som kunne noe særlig om dette.

I ettertid har rettsmedisinen – på tross av at Torgersen ennå ikke har fått gjenoppta sin sak – i betydelig grad nedtonet Strøms «tannbittbevis». Det som den gang ble ansett som et mirakel og en vitenskaps triumf over kriminaliteten har rett og slett blitt sløffet i de siste lærebøkene, fordi vi i dag faktisk vet litt mer om den store usikkerheten som er forbundet med slik bittidentifisering, enn hva man mente for 50 år siden.

Hjortdal er sikkert enig i at naturvitenskapen går – og bør gå – fremover og at «gamle sannheter» av denne type dessverre har en begrenset levetid. Et nylig skrevet doktorarbeid fra

Australia konkluderer faktisk med at «No scientific valid foundation for the analysis of bite marks currently exists. Consequently, the continued use of any bite mark evidence in criminal law is now seen as unsound and therefore all bite mark evidence is under threat».¹

At også Den rettsmedisinske kommisjon har valgt å nedtone tannsporet som lite egnet til bevisførsel, bør også være noe som tannlege Hjortdal merker seg.

*Per Holck, dr.med.,
professor i humananatomi ved UiO*

¹ Blackwell SA. 3D comparisons of human dentitions and simulated bite marks to define the analytical requirements of bite mark analysis. University of Melbourne (2007).